

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2026-58-47>

УДК 338.45:502.131

Сисоєва Інна Миколаївна

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки обліку та оподаткування,
Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Західноукраїнського національного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0567-1658>

Ціхановська Олена Михайлівна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки обліку та оподаткування,
Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Західноукраїнського національного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1276-9891>

Inna Sysoieva, Olena Tsikhanovska

Vinnitsia Educational and Scientific Institute of Economics of
West Ukrainian National University

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ

PROSPECTS FOR ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT IN UKRAINE UNDER THE CONDITIONS OF TRANSITION TO A CIRCULAR ECONOMY

Анотація. У статті здійснено аналіз сучасного стану та перспектив розвитку підприємництва в Україні в умовах європейської інтеграції, цифрової трансформації, післявоєнної відбудови та переходу до циркулярної економіки. Окреслено напрями зростання: розширення доступу до ринків ЄС, впровадження цифрових і ресурсоефективних технологій, розвиток інноваційних бізнес-моделей, державну підтримку малого й середнього бізнесу, модернізацію аграрного сектору, формування креативної економіки та участь підприємців у процесах реконструкції країни. Проаналізовано вплив принципів циркулярної економіки на підвищення конкурентоспроможності, екологічної стійкості та інвестиційної привабливості підприємств. Обґрунтовано, що підприємництво є ключовим драйвером економічного зростання України, а його подальший розвиток залежить від синергії державної політики, міжнародної інтеграції та впровадження інновацій і циркулярних практик.

Ключові слова: підприємництво, розвиток бізнесу, циркулярна економіка, європейська інтеграція, цифровізація, державна підтримка, агробізнес, креативна економіка, відбудова України, інновації, малий та середній бізнес.

Summary. The article provides a comprehensive analysis of the current state and future prospects of entrepreneurship development in Ukraine under the conditions of European integration, digital transformation, post-war recovery, and the transition to a circular economy. It identifies key growth vectors, including expanded access to the markets of the European Union (EU), the implementation of digital and resource-efficient technologies, the development of innovative and sustainable business models, strengthened state support for small and medium-sized enterprises, modernization of the agricultural sector, advancement of the creative economy, and active participation of entrepreneurs in national reconstruction processes. Particular attention is devoted to the integration of circular economy principles, such as waste minimization, reuse, recycling, eco-design, and efficient resource management, as strategic tools for enhancing competitiveness, environmental sustainability, and long-term economic resilience. The study emphasizes that the adoption of circular practices contributes to reducing production costs, attracting international investment, fostering green innovation, and aligning Ukrainian businesses with European environmental standards. The main challenges constraining entrepreneurial activity are identified as ongoing military risks, macroeconomic instability, regulatory uncertainty, limited access to financial resources, infrastructure damage, and shortages of skilled human capital. The article substantiates that entrepreneurship remains one of the key drivers of Ukraine's economic growth and structural transformation. Its further development depends on

a balanced combination of effective public policy, institutional reforms, international cooperation, financial support mechanisms, digitalization, innovation capacity building, and the systematic implementation of circular economy principles aimed.

Keywords: entrepreneurship, business development, circular economy, European integration, digitalization, state support, agribusiness, creative economy, reconstruction of Ukraine, innovation, small and medium-sized enterprises (SMEs).

Постановка проблеми. У сучасних умовах підприємництво виступає ключовим фактором економічного зростання, інноваційного розвитку та формування конкурентоспроможності держави. Для України його значення особливо посилюється в контексті післявоєнної відбудови, європейської інтеграції та цифрової трансформації економіки. Водночас функціонування підприємницького сектору ускладнюється воєнними ризиками, нестабільністю нормативно-правового середовища, обмеженим доступом до фінансових ресурсів та значним адміністративним навантаженням. Особливої уваги потребує адаптація бізнесу до сучасних викликів через впровадження інноваційних підходів управління та принципів циркулярної економіки, що передбачають раціональне використання ресурсів, мінімізацію відходів і формування замкнених виробничих циклів. Невирішеність зазначених проблем зумовлює необхідність комплексного дослідження сучасного стану підприємництва, визначення його стримувальних факторів та обґрунтування ефективних механізмів державної підтримки і стратегій сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика розвитку підприємництва в Україні є предметом активного дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців. У працях українських економістів (Краєвської А., Пілявов Т., Шварц І., Дикань В., Фролової Н. та ін.) наголошується на важливості підприємницької діяльності як основи ринкової економіки та джерела соціально-економічного розвитку держави. Значна увага приділяється ролі малого та середнього бізнесу у створенні робочих місць, підвищенні інноваційної активності та формуванні конкурентного середовища [2; 3].

Окремі дослідження присвячені впливу європейської інтеграції на підприємницьке середовище України. Зокрема, в працях вітчизняних авторів розглядається вплив Угоди про асоціацію з ЄС, що відкриває нові можливості для виходу українських компаній на європейські ринки, але водночас потребує адаптації до стандартів якості та регуляторних вимог.

Останні публікації також висвітлюють перспективи розвитку креативної економіки в Україні (Мурованої Т., Мельникової О.), яка поєднує культурний та інноваційний потенціал країни, а також роль агробізнесу як драйвера національного експорту. Науковці акцентують увагу на тому, що саме підприємництво здатне стати рушійною силою відбудови країни, залучення інвестицій і підвищення рівня добробуту населення [4; 5].

Таким чином, наукові дослідження підтверджують багатовекторність проблематики розвитку підприємництва в Україні, але водночас свідчать про необхідність подальших досліджень, спрямованих на визначення стратегічних пріоритетів у сфері європейської інтеграції, цифровізації, державної підтримки та післявоєнної відбудови економіки.

Метою статті є комплексне дослідження сучасного стану підприємництва в Україні з урахуванням викликів післявоєнного відновлення, європейської інтеграції та цифрової трансформації економіки. Для досягнення мети передбачено: оцінити роль підприємницького сектору в соціально-економічному розвитку держави; проаналізувати вплив інтеграції до ЄС на розширення ринків збуту та експортні можливості; визначити значення цифровізації та інновацій у підвищенні конкурентоспроможності підприємств; охарактеризувати інструменти державної підтримки малого й середнього бізнесу; окреслити перспективи розвитку аграрного підприємництва та креативної економіки; обґрунтувати участь бізнесу у післявоєнній відбудові.

Вклад основного матеріалу дослідження. Підприємництво є фундаментальною основою ринкової економіки та ключовим чинником сталого розвитку держави. Воно сприяє формуванню конкурентного середовища, забезпечує надходження до бюджету, створює нові робочі місця та стимулює впровадження інноваційних технологій. Рівень розвитку підприємництва у країні безпосередньо визначає її економічну стабільність, соціальний добробут населення та здатність адаптуватися до глобальних викликів.

В Україні підприємництво завжди відіграло особливу роль, оскільки воно дозволяє поєднувати інтереси держави, бізнесу та суспільства. Сучасні процеси європейської інтеграції, цифрової трансформації та поступової післявоєнної відбудови створюють нові можливості для бізнесу, але одночасно висувають і низку вимог до його ефективності та прозорості. Малий та середній бізнес, як основа підприємництва, є найбільш гнучким та мобільним елементом економічної системи, здатним швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища та впроваджувати інновації.

Разом з тим підприємці зіштовхуються з численними викликами: воєнною нестабільністю, високими ризиками ведення бізнесу, обмеженим доступом до кредитних ресурсів, бюрократичними бар'єрами, а також відсутністю належної

інфраструктури підтримки. Це уповільнює розвиток підприємницької активності та знижує привабливість України для інвесторів.

У такій ситуації актуальним завданням є формування цілісної стратегії розвитку підприємництва, яка враховуватиме як зовнішні фактори (євроінтеграційні процеси, глобальну конкуренцію, вплив цифровізації), так і внутрішні (податкове регулювання, стан ринку праці, інституційне середовище). Саме підприємництво здатне стати драйвером відновлення економіки та інтеграції України у світовий економічний простір, якщо держава забезпечить сприятливі умови для його розвитку.

Структура підприємництва в Україні є специфічною, у якій домінуючу позицію займають мікро-, малі та середні компанії, що охоплюють фактично всю бізнес-екосистему країни – понад 99 % від зареєстрованих суб'єктів господарювання. Великі підприємства становлять лише десяти частки відсотка, але, незважаючи на їхню малу кількість, вони виконують важливі стратегічні функції в економіці. За статистичними даними, сектор МСП забезпечує роботою понад сім мільйонів українців і створює майже дві третини доданої вартості та обсягів реалізованої продукції. На початок воєнних подій у державі функціонувало понад півтора мільйона малих і середніх компаній, у той час як кількість великих не перевищувала трьох тисяч. Серед організаційно-правових форм найбільш поширеними є приватні підприємства (близько 200 тисяч), у той час як державних залишилося менше ніж 4 тисячі, а комунальних – близько 14 тисяч. Загалом у сфері управління уряду перебуває понад три тисячі державних компаній, більшість із яких представлені унітарними структурами, а решта – акціонерними товариствами з державною часткою.

Малий і середній бізнес виступає головним працедавцем та рушієм розвитку, формуючи понад 80 % робочих місць і роблячи суттєвий внесок у ВВП. Фінансові результати демонструють поступове відновлення: тільки у 2024 році прибутки середніх і великих компаній сягнули майже трильйона гривень, а у першому кварталі 2025 року перевищили 240 мільярдів гривень. Водночас війна спричинила суттєві втрати: рівень використання виробничих потужностей МСП знизився з довоєнних понад 70 % до менш ніж 50 %, а кількість діючих малих підприємств скоротилася майже на третину. Середній сегмент зменшився приблизно на шістнадцять відсотків, а великий – майже на п'яту частину [1].

Попри складні умови, підприємці демонструють високу здатність до адаптації: за опитуваннями 2024 року, вісім із десяти компаній планували розширення діяльності або залучення інвестицій. Найчастіше бізнес розвивається за рахунок власних коштів, однак дедалі більше уваги приділяється грантовим програмам, кредитуванню та зовнішнім капіталовкладенням. Також значна частина компаній у цей період планувала збільшення штату, підвищення заробітних плат і вихід на нові ринки. У результаті, сучасна структура українського підприємництва поєднує масовість і гнучкість малого бізнесу з обмеженим, але стратегічно важливим ядром великих компаній, що разом формує основу економічної стійкості країни (Рис. 1).

Ключові перспективи розвитку підприємництва в Україні пов'язані з інтеграцією у європейський економічний простір, що відкриває можливості розширення ринків збуту, участі у програмах підтримки та доступу до фінансових ресурсів ЄС. Важливим драйвером зростання є цифровізація бізнесу, що включає впровадження інноваційних

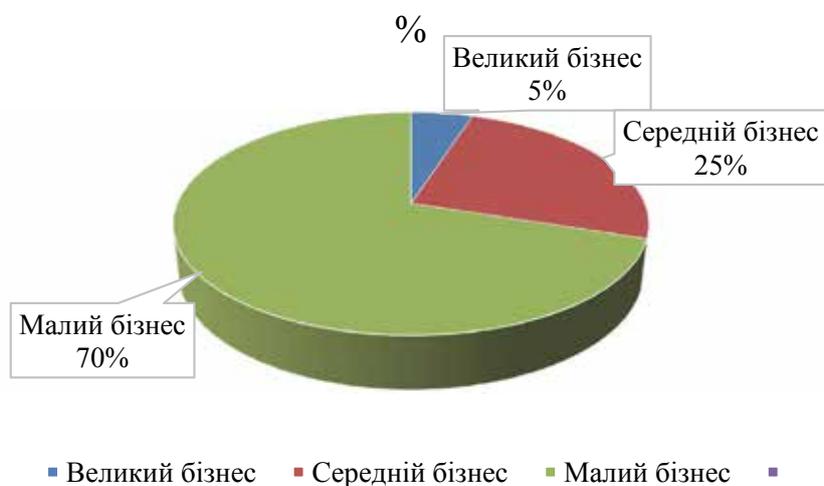

Рисунок 1 – Структура підприємництва в Україні (станом на 31.12. 2023 р.)

Джерело: [1]

ІТ-рішень, розвиток електронної комерції, фінтех-сервісів та автоматизації управлінських процесів, завдяки чому зростає продуктивність і конкурентоспроможність підприємств. Значний потенціал для підприємств створює післявоєнна відбудова економіки, яка передбачає реалізацію масштабних інфраструктурних проєктів, модернізацію промисловості та розвиток енергетичного сектору. Одним із провідних напрямів залишається агробізнес, який завдяки застосуванню сучасних технологій та орієнтації на глобальні ринки харчової продукції має можливість стати стратегічним рушієм економічного зростання. Водночас дедалі більшої ваги набирає креативна економіка, що охоплює ІТ-індустрію, дизайн, цифрові медіа та освітні продукти з високою доданою вартістю. Перспективним вектором розвитку виступає й «зелена» економіка, орієнтована на енергоефективність, відновлювані джерела енергії та екологічне виробництво. Важливу роль у забезпеченні цих процесів відіграватиме державна політика, спрямована на дерегуляцію, податкові стимули, розвиток інституцій підтримки малого й середнього бізнесу та формування сприятливого бізнес-клімату. У комплексі зазначені фактори створюють умови для зміцнення підприємницького середовища та закладають підґрунтя для сталого економічного зростання й успішної інтеграції України у світову економіку.

Європейська інтеграція є одним із ключових напрямів розвитку підприємництва в Україні, адже вона безпосередньо впливає на економічні процеси, формування ринку збуту та умови ведення бізнесу. Угода про асоціацію з Європейським Союзом та створення поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі (ПВЗВТ) відкрили для українських підприємців нові можливості. Зокрема, українські компанії отримали доступ до єдиного ринку ЄС з населенням понад 450 мільйонів споживачів, що створює потужний стимул для розширення виробництва та підвищення конкурентоспроможності [6].

Важливою умовою інтеграції є адаптація національного законодавства та бізнес-практик до європейських стандартів. Це стосується не лише якості продукції, але й дотримання екологічних норм, прозорості бухгалтерського обліку, сертифікації та системи управління. Поступове впровадження таких норм робить українських підприємців більш привабливими для іноземних інвесторів, сприяє підвищенню довіри до української продукції та відкриває шлях до участі у європейських програмах підтримки бізнесу.

Ще одним перспективним напрямом є розширення можливостей для експорту. Українські підприємці можуть вийти на нові ринки збуту не лише у Європі, але й у країнах, з якими ЄС має торговельні угоди. Це означає, що українські товари

та послуги потенційно можуть бути представлені у десятках країн світу без додаткових тарифних бар'єрів. Така можливість стимулює розвиток інноваційних виробництв, оскільки конкуренція на європейському ринку потребує високої якості, сучасних технологій та ефективного управління.

Крім того, євроінтеграційні процеси сприяють залученню фінансових ресурсів та грантової підтримки від інституцій ЄС. Програми на кшталт Horizon Europe, COSME та інші спрямовані на підтримку інноваційного бізнесу, малого та середнього підприємництва, що створює додаткові можливості для українських компаній.

Таким чином, європейська інтеграція є не лише політичним курсом держави, а й стратегічним вектором розвитку підприємництва, який здатний забезпечити вихід України на якісно новий рівень економічного зростання та міжнародної співпраці.

Цифровізація є одним із провідних факторів розвитку сучасного підприємництва в Україні, адже вона відкриває нові можливості для оптимізації бізнес-процесів, зменшення витрат та виходу на глобальні ринки. В умовах цифрової трансформації підприємці отримують інструменти, які дозволяють забезпечити швидшу комунікацію із клієнтами, ефективне управління ресурсами та автоматизацію виробничих процесів. Одним із найдинамічніших напрямів є розвиток електронної комерції, що активно зростає навіть у кризових умовах. Онлайн-торгівля дозволяє малим і середнім підприємствам вийти на загальнонаціональний та міжнародний ринки без значних початкових інвестицій у фізичну інфраструктуру. Паралельно з цим поширюються мобільні платформи та маркетплейси, що забезпечують доступність товарів і послуг для широкої аудиторії.

Важливе значення має впровадження FinTech-рішень. Електронні платежі, інтернет-банкінг, мобільні гаманці та системи швидкого переказу коштів полегшують взаємодію між підприємцями і споживачами, знижують ризики та підвищують фінансову прозорість. Україна вже стала одним із регіональних лідерів у галузі безготівкових розрахунків, що створює основу для розвитку цифрової економіки. Значні перспективи має використання штучного інтелекту (AI), Big Data та хмарних технологій. Завдяки цим інструментам бізнес отримує можливість прогнозувати поведінку споживачів, персоналізувати маркетинг, здійснювати ефективний аналіз ринку та мінімізувати витрати на логістику. Стартапи у сфері машинного навчання, кібербезпеки та блокчейну вже довели свою конкурентоспроможність на міжнародному рівні.

Окрему увагу варто приділити ініціативам держави у сфері цифровізації. Запровадження екосистеми «Дія», електронних послуг та цифрових реєстрів зменшує адміністративний тиск на підприємців і робить процес реєстрації, ліцензу-

вання та звітності більш прозорим і зручним. Це створює передумови для формування сприятливого цифрового середовища ведення бізнесу.

Таким чином, цифровізація є стратегічним ресурсом для українського підприємництва. Вона забезпечує підвищення конкурентоспроможності компаній, розширює можливості їх інтеграції у глобальну економіку та стимулює розвиток інноваційних форм бізнесу [2].

Ефективний розвиток підприємництва в Україні неможливий без системної та послідовної підтримки з боку держави. Саме вона формує інституційне середовище, визначає податкову політику, створює стимули для започаткування нових підприємств і забезпечує інфраструктуру для їхнього зростання. В умовах високої конкуренції та економічних ризиків роль держави стає особливо важливою, адже саме від її дій залежить привабливість бізнес-клімату.

Одним із ключових напрямів є фінансова підтримка підприємців. Програма «єРобота» надає гранти для започаткування малого та середнього бізнесу у сфері виробництва, переробки, сфери послуг та ІТ. Окрім грантів, держава спільно з банками впроваджує механізми пільгового кредитування («5-7-9%»), які дозволяють підприємцям отримувати доступні кредити для розширення виробництва чи модернізації обладнання.

Важливе значення має податкове стимулювання. Запровадження спрощеної системи оподаткування для малого бізнесу знижує адміністративні бар'єри та полегшує ведення бухгалтерського обліку. Додатково уряд працює над цифровізацією податкової звітності, що мінімізує контакти з чиновниками та зменшує ризики корупції.

Особливу увагу приділяють інноваційному підприємництву та стартапам. В Україні вже створено низку бізнес-інкубаторів, акселераторів та технопарків, які підтримуються державними та міжнародними програмами. Участь у цих ініціативах дозволяє молодим підприємцям отримати консультаційну, юридичну та фінансову допомогу, а також знайти інвесторів для масштабування бізнесу.

Окремим напрямом виступає підтримка експорту. Держава через Офіс з розвитку підприємництва та експорту, а також Український експортно-кредитний агент створює умови для просування українських товарів на міжнародні ринки. Це включає інформаційну підтримку, участь у міжнародних виставках, пошук партнерів за кордоном та часткове відшкодування витрат на сертифікацію продукції.

Не менш важливою є роль держави у відбудові економіки після війни. Тут підприємці виступатимуть головними виконавцями проектів з реконструкції інфраструктури, логістики, житлового фонду та енергетики. Тому завдання держави

полягає у створенні прозорих механізмів державно-приватного партнерства та забезпеченні чесної конкуренції у тендерних процедурах.

Таким чином, державна підтримка є багатовекторною та включає фінансові, податкові, інституційні й освітні заходи. Її ефективність напряму визначатиме, наскільки українське підприємство зможе реалізувати свій потенціал у найближчі роки та стати драйвером економічного зростання країни.

Агробізнес традиційно залишається однією з ключових галузей української економіки та має значний потенціал для подальшого розвитку підприємництва. Україна володіє одними з найродючіших ґрунтів у світі, сприятливим кліматом і вигідним географічним розташуванням, що дозволяє експортувати продукцію до різних регіонів світу. Це формує передумови для того, щоб аграрний сектор і надалі виступав локомотивом економічного зростання.

Однією з головних тенденцій є перехід до інноваційних технологій ведення сільського господарства. Використання точного землеробства, систем супутникового моніторингу, безпілотних апаратів для контролю стану посівів і автоматизованих систем зрошення підвищує ефективність виробництва та зменшує витрати. Українські аграрії все активніше впроваджують ІТ-рішення, що дозволяє оптимізувати процеси планування врожайності та логістики.

Важливим напрямом розвитку є органічне виробництво, яке відповідає сучасним світовим тенденціям сталого споживання. Попит на органічні продукти в Європі та світі постійно зростає, і українські підприємці можуть зайняти значну нішу на цьому ринку. Сертифікація за європейськими стандартами відкриває можливості для експорту продукції з високою доданою вартістю.

Окрему увагу слід приділити експортному потенціалу. Україна є одним із провідних світових експортерів зернових, олійних культур та продуктів переробки. Розвиток інфраструктури портів, залізничних перевезень і логістичних хабів у поєднанні з угодами про вільну торгівлю дозволяє збільшувати обсяги експорту та диверсифікувати ринки збуту. Це не лише підвищує доходи підприємців, а й зміцнює позиції України на міжнародному рівні.

Суттєве значення має і післявоєнна відбудова аграрної галузі. Частина сільськогосподарських земель сьогодні є замінованими чи непридатними для використання, проте міжнародні програми допомоги та інвестиції сприятимуть відновленню виробничих потужностей. У цьому процесі приватні підприємці відіграватимуть ключову роль, оскільки саме вони будуть упроваджувати нові технології та створювати робочі місця у сільській місцевості [4].

Таким чином, агробізнес в Україні має всі передумови для того, щоб стати провідним сектором підприємництва, який поєднує традиційні сильні сторони з інноваційними рішеннями та глобальними перспективами. Його розвиток сприятиме економічній стабільності, збільшенню валютних надходжень та інтеграції у світову продовольчу систему.

Креативна економіка в Україні дедалі більше позиціонується як стратегічний напрям розвитку підприємництва, оскільки поєднує творчий потенціал нації з інноваційними технологіями та сучасними цифровими рішеннями. Вона охоплює різноманітні сфери – від архітектури, дизайну, моди та музичної індустрії до виробництва комп'ютерних ігор, кіно, анімації й цифрового мистецтва. У глобальному контексті цей сектор уже став одним із ключових рушіїв економічного зростання та конкурентоспроможності, формуючи значні частки ВВП провідних країн. Для України розвиток креативної економіки відкриває можливості інтеграції у світовий культурний та економічний простір, посилення ролі українських митців і технологічних стартапів на міжнародному рівні, а також створення нових робочих місць та підвищення інноваційності національного бізнес-середовища.

Однією з найдинамічніших сфер є IT та геймдев. Українські розробники відеоігор, програмного забезпечення для візуалізації та мобільних додатків займають міцні позиції на міжнародному ринку. Стартапи у сфері штучного інтелекту, доповненої та віртуальної реальності (AR/VR), кібербезпеки та медіа-технологій демонструють високу конкурентоспроможність. Це підтверджується успіхами українських компаній на міжнародних виставках та конкурсах. Важливим чинником розвитку є цифрове мистецтво та дизайн. Українські митці та дизайнери активно співпрацюють із глобальними брендами, беруть участь у міжнародних арт-проектах та створюють продукти, які виходять за межі локального ринку. Креативні індустрії формують імідж України як країни інновацій та таланту. Варто відзначити також модну індустрію та культурні проекти, які стають платформою для підприємницької активності. Розвиток локальних брендів одягу, музичних гуртів, фестивалів, кіностудій та мультимедійних платформ створює нові робочі місця та забезпечує інтеграцію України у світовий культурний обіг.

Держава поступово починає усвідомлювати потенціал креативної економіки. Запроваджуються програми підтримки стартапів, культурних та інноваційних проєктів, відкриваються грантові можливості для митців і підприємців. Важливу роль відіграє співпраця з міжнародними фондами та організаціями, що інвестують у креативні ініціативи. Креативна економіка також має велике зна-

чення у контексті післявоєнної відбудови України. Вона здатна не лише забезпечити економічне зростання, але й сформувати позитивний імідж країни у світі, сприяти культурній дипломатії та залучати туристів. Креативні проєкти можуть стати інструментом національної ідентичності та соціальної згуртованості.

Таким чином, креативна економіка виступає одним із найперспективніших секторів підприємництва в Україні. Вона поєднує інноваційність, глобальну інтеграцію та культурну унікальність, створюючи умови для сталого розвитку країни та її активної участі у світових процесах.

Відбудова України після війни є не лише викликом, а й масштабною можливістю для розвитку підприємництва. Руйнування інфраструктури, промислових об'єктів, житлового фонду та логістичних шляхів потребує значних інвестицій і залучення бізнесу до процесів реконструкції. У цьому контексті підприємці виступають ключовими учасниками трансформаційних процесів, адже саме вони забезпечуватимуть створення нових виробництв, впровадження технологій і надання послуг, необхідних для відновлення економіки [5].

Одним із провідних напрямів стане будівельна галузь. Очікується масштабне відновлення доріг, мостів, житлових кварталів, шкіл, лікарень та енергетичних об'єктів. Це відкриє широкі можливості для будівельних компаній, архітекторів, інженерів і підприємців, які займаються виробництвом будівельних матеріалів.

Не менш важливою сферою є логістика та транспорт. Відбудова залізничних колій, портів, аеропортів і транспортних вузлів дозволить інтегрувати Україну в європейські та світові торговельні маршрути. Підприємці отримають нові можливості у сфері вантажних перевезень, логістичних сервісів і створення сучасних складів.

Важливим напрямом стане розвиток енергетики та зеленої економіки. Відновлення енергетичної інфраструктури супроводжуватиметься впровадженням відновлюваних джерел енергії – сонячних і вітрових електростанцій, біоенергетики, смарт-мереж. Це відкриє шлях до нових бізнес-проєктів у сфері «зеленої» трансформації.

Підприємництво матиме вагомий роль і у сфері технологічних рішень. Використання інноваційних технологій, цифрових платформ для управління інфраструктурними проєктами, а також впровадження систем «розумного міста» дозвлять не лише швидше відбудовувати країну, але й закласти фундамент для сучасної урбаністики.

Особливе значення матиме розвиток державно-приватного партнерства (ДПП). Держава не зможе самотійно профінансувати всі відновлювальні заходи, тому участь бізнесу та інвесторів буде визначальною. Прозорі механізми співп-

раці дозволять залучити міжнародні компанії, водночас створюючи сприятливі умови для українських підприємців. Відбудова також стимулюватиме розвиток малого та середнього бізнесу на місцевому рівні. У процесі реконструкції громад зросте попит на послуги у сфері ремонту, торгівлі, транспорту, сфери харчування, консалтингу та освіти. Це дозволить створити нові робочі місця, зменшити безробіття та забезпечити соціальну стабільність.

Таким чином, відбудова України є масштабною перспективою розвитку підприємництва, що охоплює всі сектори економіки – від будівництва та енергетики до ІТ і креативних індустрій. Цей процес має потенціал перетворити країну на сучасну, інноваційну та конкурентоспроможну державу, а підприємців – на головних агентів відновлення та зростання.

Підприємництво в Україні перебуває на етапі активного трансформаційного розвитку, коли старі моделі господарювання поступово змінюються інноваційними підходами, орієнтованими на цифровізацію, глобальну інтеграцію та сталий розвиток. У сучасних умовах воно виконує не лише економічну, але й соціальну функцію – створює робочі місця, формує середній клас, стимулює розвиток регіонів та забезпечує фінансову стійкість держави.

Аналіз основних напрямів перспектив розвитку показує, що ключовими чинниками зростання стануть:

1. Європейська інтеграція, яка відкриває для українських підприємців доступ до ринку ЄС, стимулює впровадження стандартів якості та забезпечує зростання конкурентоспроможності.

2. Цифровізація, що дозволяє автоматизувати бізнес-процеси, розширювати ринки збуту через електронну комерцію, використовувати сучасні аналітичні інструменти та впроваджувати штучний інтелект у сферу підприємництва.

3. Державна підтримка, яка через фінансові інструменти, податкові пільги, цифровізацію державних послуг та розвиток інфраструктури може значно полегшити умови ведення бізнесу та стимулювати створення нових підприємств.

4. Агробізнес, що традиційно залишається сильним сектором економіки України та має значні перспективи завдяки впровадженню інноваційних технологій і розвитку органічного виробництва.

5. Креативна економіка, яка поєднує культурний та інтелектуальний потенціал країни з сучасними цифровими технологіями та дозволяє інтегрувати Україну у глобальні культурні та технологічні процеси.

6. Відбудова країни, що стане масштабним майданчиком для підприємницьких ініціатив

у сферах будівництва, енергетики, логістики, ІТ та малого бізнесу на рівні громад.

Водночас розвиток підприємництва неможливий без подолання існуючих викликів: воєнних ризиків, нестабільності законодавчої бази, корупційних бар'єрів, обмеженого доступу до фінансів та відтоку кадрів за кордон. Вирішення цих проблем має стати стратегічним завданням державної політики та ключовою умовою для забезпечення довгострокового економічного зростання.

Перспективи підприємництва в Україні можна розглядати у кількох вимірах. У економічному аспекті – це зростання ВВП, збільшення обсягів експорту, диверсифікація ринків збуту та підвищення інвестиційної привабливості. У соціальному – формування нових робочих місць, зменшення рівня безробіття та посилення ролі малого й середнього бізнесу у розвитку місцевих громад. У технологічному – поширення інновацій, цифрових рішень та підвищення рівня автоматизації бізнес-процесів. У міжнародному – розширення партнерств, вихід на нові ринки та інтеграція у світову економіку [6].

Отже, підприємництво здатне стати одним із головних драйверів відновлення та модернізації України. За умови цілеспрямованої державної політики, сприятливого інституційного середовища та активної участі бізнес-спільноти, Україна може трансформувати свій підприємницький сектор у потужний інструмент економічного зростання, соціальної стабільності та міжнародної конкурентоспроможності.

Висновки. Проведене дослідження підтвердило, що підприємництво в Україні є стратегічним чинником економічного відновлення, зміцнення конкурентних позицій та поглиблення інтеграції у європейський і глобальний економічний простір. Серед пріоритетних напрямів розвитку визначено активізацію євроінтеграційних процесів, цифровізацію бізнес-середовища, посилення державної підтримки малого й середнього підприємництва, модернізацію аграрного сектору, розвиток креативної економіки та залучення бізнесу до післявоєнної відбудови. Важливим вектором трансформації виступає впровадження принципів циркулярної економіки, що передбачає підвищення ресурсоефективності, мінімізацію відходів і формування сталих виробничих моделей. Разом із тим розвиток підприємницької діяльності стримується воєнними ризиками, нестабільністю нормативного середовища, обмеженим доступом до фінансових ресурсів, адміністративними бар'єрами та зростанням трудової міграції. Подолання цих викликів потребує вдосконалення державної політики підтримки бізнесу, розширення міжнародної фінансової допомоги та впровадження сучасних управлінських і технологічних рішень.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. Підприємницька діяльність в Україні у 2023 році. URL: <https://ukrstat.gov.ua>
2. Дикань В., Фролова Н. Напрями та інструменти державної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу в Україні у воєнний час. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-56>
3. Краєвська А. С., Пілявоз Т. М., Шварц І. В. Сучасний стан та перспективи стратегічного розвитку підприємництва в Україні. *Економічний простір*. 2021. № 174. С. 28–34. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/174-5>
4. Мельникова О. А. Проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні під час воєнного стану. *Економіка та підприємництво* : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана ; [редкол.: І. М. Репіна (голов. ред.) та ін.]. Київ : КНЕУ, 2023. Вип. 50. С. 102–113.
5. Мурована Т. Вітчизняне підприємництво в умовах воєнного стану: основні тенденції та методи підтримки. *Економіка та суспільство*. 2023. № 47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-49>
6. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu/>

References:

1. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2024) *Pidpriemnytska diialnist v Ukraini u 2023 rotsi* [Entrepreneurial activity in Ukraine in 2023]. Available at: <https://ukrstat.gov.ua> (in Ukrainian)
2. Dykan, V., Frolova, N. (2022) Napriamy ta instrumenty derzhavnoi pidtrymky rozvytku maloho ta serednoho biznesu v Ukraini u voiennyi chas [Directions and instruments of state support for the development of small and medium-sized business in Ukraine during wartime]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 38. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-56> (in Ukrainian)
3. Kraievska, A. S., Piliavoz, T. M., Shvarts, I. V. (2021) Suchasnyi stan ta perspektyvy stratehichnoho rozvytku pidpriemnytstva v Ukraini [Current state and prospects of strategic development of entrepreneurship in Ukraine]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 174, pp. 28–34. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/174-5> (in Ukrainian)
4. Melnykova, O. A. (2023) Problemy ta perspektyvy rozvytku pidpriemnytstva v Ukraini pid chas voiennoho stanu [Problems and prospects of entrepreneurship development in Ukraine during martial law]. *Ekonomika ta pidpriemnytstvo*, vol. 50, pp. 102–113. Kyiv: KNEU. (in Ukrainian)
5. Murovana, T. (2023) Vitshyzniane pidpriemnytstvo v umovakh voiennoho stanu: osnovni tendentsii ta metody pidtrymky [Domestic entrepreneurship under martial law: main trends and support methods]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-49> (in Ukrainian)
6. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom (2014) [Association Agreement between Ukraine and the European Union]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu/> (in Ukrainian)

Дата надходження статті: 12.02.2026

Дата прийняття статті: 26.02.2026

Дата публікації статті: 13.03.2026